

Tidens økonomiske Historie. Schovelins og andre Forfatteres Arbejder og statistiske Opgivelser er benyttet, men paa adskillige Punkter suppleret. I Udenrigsdepartementets Arkiv i Rigsarkivet findes en omfangsrig Samling Akter vedrørende Prisesagerne ved engelske og franske Domstole. Det er Werners væsentligste Fortjeneste, at han har gennemarbejdet store Dele af disse Papirer og derved forøget vort Kendskab til Handelens og Skibsfartens Vilkaar under de store Søkrige. En af de ejendommeligste Episoder — som fik storpolitisk Betydning — var de Conincks Afslutning af den saakaldte bataviske Kontrakt i 1797. Af den engelske Prisedommer Sir William Scott blev Kontraktbeløbet anslaaet til ikke mindre end 19 Mill. Gylden. Desværre oplyser Fremstillingen ikke det afgørende Punkt, om Transaktionen var en legitim Forretning, eller det danske Firma — som Englænderne paastod — en mere eller mindre interesseret Straamand for det hollandsk-indiske Handelsselskab. Dettes Akter, som maa kunne oplyse Forholdet, er ikke bleven inddraget i Undersøgelsen. Ax. L.

Den fra sine Arbejder til Bornholms Historie kendte Læge M. K. Zahrtmann skildrer i *Admiral C. C. Zahrtmann. En Mands og en Slægts Historie* (Kbh. 1927) sin Farbroders Liv. Han indleder med en Oversigt over Slægtens Historie; den stammer fra Tyskland og kom først i 18. Aarh. til Danmark, hvor den foruden Admiralen bl. a. har frembragt Maleren Kr. Zahrtmann og gennem Kvindelinier ladet Egenskaber gaa i Arv til Skuespilleren Phister, Greverne Holstein-Holsteinborg og en Gren af Danne-skiold-Samsøerne. Den har altid været faatallig, og dens Videreførelse beror nu, som to Gange før, paa et enkelt mandligt Individ. Dr. Zahrtmanns Skildring af Farbroderen er væsentlig bygget paa hans efterladte Brevskaber og enkelte andre Slægtspapirer. I en Brevkiste, der indtil 1923 stod paa Holsteinborg, indeholdtes Dagbøger fra 1807—14, Brevvekslingen mellem Admiralen og hans Hustru, hans fra andre modtagne Breve m. m. Dette uhyre Stof er her delvis udnyttet og suppleret med en Del af det andensteds tilgængelige Materiale. Væsentlige Afsnit af Bogen bestaar af Breve dels fra C. C. Zahrtmann selv, dels fra hans Fader, Provsten i Viborg, Ekvipagemester Sigvart Urne Rosenwinge, Ingeniørkaptajn L. Nehus, Svigerfaderen Handelsfyrsten H. C. Donner i Altona, Grønlandsfareren W. A. Graah og Admiral H. G. Garde. Til et Karakterbillede af Treaarskrigens Marineminister giver Bogen rigelige Bidrag. Man lærer ham at kende

som et hurtigt og skarpt Hovede, en energisk og ikke alt for hensynsfuld Administrator og en Mand, der ikke blev nogen Svar skyldig. Naturligvis er Skildringen afgjort sympatisk, og man kunde paa visse Punkter, f. Eks. hvad angaar den Kritik, der rettedes mod Zahrtmann som Minister, nok have ønsket en mere indgaaende Behandling. Det er imidlertid sandsynligt, at han, der politisk passede saare slet ind i Martsministeriet (han havde bl. a. betegnet Monrad som en »berygtet Demokrat«), saglig set udfyldte sin Post paa en fuldt forsvarlig Maade, og hans Samarbejde med Tscherning syntes godt. Fra Zahrtmanns Adjudanttid hos Christian VIII, hvem han aldrig lærte ret at sætte Pris paa, findes forskellige Udtalelser af Interesse. Paa et Punkt, hvor senere Biografer har dadlet ham, hans Forhold til H. B. Dahlerup, vil Dr. Zahrtmann, vist nok med rette, sige ham fri for Skyld. Van Dockum har for længst klaret for sig i denne Sag, hvad Dahlerup ogsaa inden sin Død erkendte, og de Data, der findes i den foreliggende Bog, sammenholdt med hvad man ved om Dahlerups hele Temperament, taler til Fordel for Zahrtmann. Det er en i det hele værdifuld Forøgelse af vor personalhistoriske Litteratur, der her foreligger. P. E.

Den lokalhistoriske Forskning blomstrer for Tiden i Danmark. Naar her skal omtales nogle af dens Frembringelser fra de seneste Aar, vil vi begynde med den største og stateligste af de udkomne Købstadshistorier: *Odense Bys Historie* (1926), udgivet af Rektor H. St. Holbech og med Bidrag af flere kyndige Forfattere. Udgiveren skriver selv om Byens almindelige Historie fra 1770 — det Aar, da dens Presse blev grundlagt — indtil vore Dage. H. V. Clausen behandler Byens ældste Historie, Holger Hansen Tiden fra Frederik II til 1770, Hugo Matthiessen Byens gamle Bygninger, Chr. Axel Jensen Kirkernes Bygningshistorie, V. Hermansen Kirkernes Inventar, C. Fl. Steenstrup Erhvervslivets Udvikling, H. V. Rygner Byens Vækst, Erh. Mørch Militæret, Chr. M. K. Petersen Musik og Skuespil fra 1770 til vore Dage. Dette Samleværk afløser C. Th. Engeltofts bekendte Byhistorie, og det maa indrømmes, at det her er lykkedes at forene det videnskabelige Krav med en let, populær Form. Der er givet en Fremstilling, værdig den tredjestørste danske By og med et Indhold, der derfor naturligvis ogsaa belyser mere almene Træk i det danske Folks Udvikling.

Der er noget af Landets Historie og navnlig »Kulturhistorie« i hver Bys og hvert Sogns Historie. *Skagens Bys Historie* (1928)